

Familiesamarbejde i erhvervsrettede ungdomsuddannelser

Håndbog til hjemmebesøg

Familiesamarbejde i erhvervsrettede ungdomsuddannelser

Håndbog til hjemmebesøg

Forord

Forældre spiller en vigtig rolle i deres børns personlige, sociale og faglige udvikling.

Det er derfor centralt, at forældre deltager aktivt i deres børns læring – fra børnene er helt små til de bliver voksne og selvstændige. Når forældre engagerer sig i deres børns udvikling og uddannelse og opbygger et positivt forhold til de voksne, der omgiver børnene i hverdagen, er de med til at stimulere børnenes læring både i og uden for institutionen eller skolen. Samtidig er de med til at bygge bro mellem børnenes to verdener til gavn for børnene, institutionen eller skolen og forældrene selv.

Integrationsministeriet har igangsat en række initiativer, der sætter fokus på nydanske forældres ressourcer, og som skal medvirke til at styrke inddragelsen af nydanske forældre i deres børns udviklings- og læringsproces i dagtilbud, skole og på erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Fastholdelseskaravanen, der er et samarbejde mellem Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet samt en selvstændig del af Brug for alle unge, har udarbejdet denne håndbog om familiesamarbejde i de erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Håndbogen introducerer familiesamarbejde med fokus på hjemmebesøg som metode til at fastholde etnisk minoritetsunge i de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Håndbogen indgår i en håndbogsserie bestående af tre håndbøger. Serien henvender sig til medarbejdere i henholdsvis dagtilbud, grundskoler og på erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Formålet med håndbøgerne er at inspirere og vejlede til forældresamarbejde. Håndbøgerne tager udgangspunkt i det daglige samarbejde med nydanske familier og indeholder konkrete eksempler og anbefalinger til det gode samarbejde med forældrene.

Vi håber, at håndbøgerne kan bidrage til inspiration og til at skabe et vellykket samarbejde med nydanske forældre.

Kolofon

Familiesamarbejde i erhvervsrettede ungdomsuddannelser
Håndbog til hjemmebesøg

Januar 2010

Udgiver:

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration
ved Fastholdelseskaravanen/Brug for alle unge.

Holbergsgade 6
1057 København K
Telefon: 33 92 28 74

Fastholdelseskaravanen er et samarbejde mellem
Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet
samt en selvstændig del af Brug for alle unge.
Projektet er økonomisk støttet af Den Europæiske Socialfond.

Publikationen er finansieret af Fastholdelseskaravanen.

ISBN: 978-87-92522-75-7
Elektronisk ISBN: 978-87-92522-76-4

1. oplag: 5000 stk.

Grafisk produktion: EF Kommunikation, Tlf. 63 15 17 12
Tryk: Arco Grafisk A/S
Foto: Thomas Knoop

Redaktion: Johan Linde, Helene Hoff, Kirsten Fischer
og Anita Jayasinghe

Yderligere information fås hos Fastholdelseskaravanen:
Konsulent Johan Linde
E-mail: jld@inm.dk
Telefon: 25 65 92 97

Publikationen er tilgængelig på Integrationsministeriets hjemmeside
www.nyidanmark.dk og Brug for alle unges hjemmeside
www.brugforalleunge.dk

Publikationen kan bestilles hos Erhvervsskolernes Forlag
Bestillingsnummer: 92017-1
Tlf. 63 15 17 00
www.ef.dk

Indhold

1	Indledning	6
	Baggrund	6
	En vej til styrket faglighed og fastholdelse	7
2	Familierne	9
	Familiernes betydning for fastholdelse i uddannelse	9
	Familierne ønsker at samarbejde	11
	Uddannelsesvalget er et familieanliggende	12
	Familiernes roller	13
3	Samarbejdet	14
	Aktiviteter på skolen	14
	Sproget	16
	Hjemmebesøg	17
	Før hjemmebesøget	18
	Det første besøg	20
	Samtalens indhold	21
4	Skolerne	23
	Skoleledelsen skal gå foran	23
	Den professionelle vejleder	24
5	Værktøj	27
	Sådan kan det gøres	27
	Det skal familierne vide	29
	Oversigt over uddannelsessystemet	30
	Udvalgte uddannelser og startløn	31
	Litteratur	32
	Tak til	34
	Forslag til samtykkeerklæring	35

1 Indledning

Baggrund

Ledere, undervisere og vejledere på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser vil gerne være med til at gøre en forskel for udsatte unge ved at hjælpe dem på vej igennem uddannelsessystemet. I den sammenhæng er familiesamarbejde et væsentligt redskab, og der er på skolerne en stigende erkendelse af, at familierne udgør en værdifuld ressource i bestræbelserne på at få flere unge til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Denne håndbog har til formål at bidrage til, at de unges familier bliver inddraget som ressourcer i

de erhvervsrettede ungdomsuddannelser, og den introducerer familiesamarbejde med hjemmebesøg som metode til fastholdelse af unge i uddannelse. Målgruppen for håndbogen er lærere, vejledere og ledere på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Håndbogen indeholder konkrete anbefalinger til, hvordan familiesamarbejde med særlig fokus på hjemmebesøg kan gribes hensigtsmæssigt an. Anbefalingerne er baseret på en række positive praksiserfaringer med familiesamarbejde og hjemmebesøg fra erhvervsskoler og produktionskoler.

Målet med familiesamarbejdet er:

- at fremme faglig udvikling
- at ruste familierne til at støtte op om og vejlede de unge om deres uddannelse på et velinformeret grundlag
- at ruste skolernes medarbejdere til at vejlede og undervise på et velinformeret grundlag
- at styrke familiernes tillid til skolerne og samfundet
- at skabe øget sammenhæng mellem skole og hjem
- at styrke medarbejdernes og forældrenes autoritet i forhold til de unge

Etniske minoritetsunge gennemfører i mindre grad end andre unge en påbegyndt erhvervsrettet ungdomsuddannelse. Samtidig har de etniske minoritetsfamilier afgørende indflydelse på de unges uddannelsesforløb, og familierne er meget interesserede i, at deres børn gennemfører en uddannelse. Derfor har håndbogen hovedsageligt fokus på de etniske minoriteter, men familiesamarbejde som metode kan også anbefales i forhold til udsatte unge generelt set.

Håndbogens budskab er, at familiesamarbejde kan medvirke til øget gennemførelse af ungdomsuddannelserne. Familiesamarbejde giver skolen, familierne og de unge bedre mulighed for at handle hensigtsmæssigt og søge løsninger sammen med og ikke i opposition til hinanden. Det fremhæves, at skoleledelsen skal tage ansvar for at indarbejde samarbejdet med familierne i skolekulturen, hvis det skal lykkes.

Samarbejdet med de etniske minoritetsfamilier bliver i håndbogen hovedsageligt beskrevet som "familiesamarbejde" frem for "forældresamarbejde". Det skyldes, at det ikke kun er forældrene,

men hele familien, der har indflydelse på den unges uddannelsesforløb. Den medarbejder fra skolen, som arbejder med hjemmebesøg, betegnes som "vejleder", men kan i praksis være en lærer, vejleder, studiemiljømedarbejder, fastholdelseskoordinator eller lignende.

Familiesamarbejde skal medvirke til at opfylde regeringens målsætning om, at 95 procent af en ungdomsårgang i 2015 skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

En vej til styrket faglighed og fastholdelse

Familierne fungerer ofte som de unges primære rollemodeller og vejledere og spiller derfor en vigtig rolle i forhold til deres uddannelsesforløb. Hvis familierne skal støtte op om de unges gennemførelse af en uddannelse, skal de have mulighed for at danne

Familiesamarbejde har betydning for:

Elever

- bedre attitude, adfærd, fremmøde og målrettethed

Lærere

- anerkendelse fra familier og ledelse

Forældre

- bedre kommunikation i hjemmet og med skolen

Skoler

- færre adfærdsmæssige udfordringer og bedre omdømme

sig et klart billede af den konkrete uddannelse og de job, den giver adgang til.

Formelt og traditionelt foregår samarbejdet mellem erhvervsskoler og familier hovedsageligt skriftligt. Men skriftlig kommunikation er ofte uhensigtsmæssig i forhold til etniske minoritetsfamilier. Mange etniske minoritetsfamilier har ikke samme kendskab til de erhvervsrettede uddannelser som danske familier og kender derfor ikke altid de krav og forudsætninger, der knytter sig til uddannelsen. Det er derfor vigtigt, at skolen melder tydeligt ud, hvad den forventer og kræver af den unge og familien. Når de etniske minoritetsfamiliers ressourcer skal bringes i spil, er det i den sammenhæng vigtigt med en personlig kontakt mellem skolen og hjemmet.

Erfaringer viser, at familiesamarbejde er en metode, der kan medvirke til at skabe bedre faglige resultater og øge sandsynligheden for, at den unge gennemfører sin uddannelse. Den familieorienterede indsats kan rent faktisk gavne både elever, lærere, skoler og forældre.

Når skolen samarbejder med familierne, kan eleverne forbedre sig både fagligt og socialt, hvilket kan vise sig i form af bedre karakterer, attitude og adfærd. Det kan fremme elevernes lektielæsning, engagement i klassens læringsaktiviteter og fremmøde. Ligeledes kan det gøre eleverne mere målrettede med hensyn til deres uddannelsesvalg.

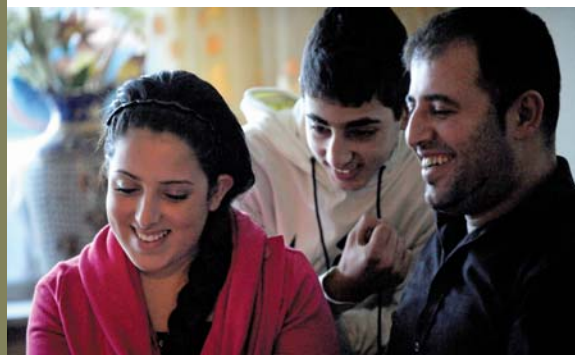
Familiesamarbejde kan også medvirke til, at skolerne bliver bedre til at forhindre problemer såsom vold eller misbrug og får et bedre omdømme. Lærerne kan opnå større tilfredshed med deres arbejde og større anerkendelse fra forældrene og ledelsen.

Forældrene kan få større kendskab til og forståelse for skolens aktiviteter, og dermed blive mere involverede i læringsaktiviteter i hjemmet samt forbedre deres kommunikation med børnene om skolegangen.

Forældresamarbejde?

Indvending: Det er bedre at skabe gode vilkår for de unges tillid til skolen og lærerne frem for at gøre dem utrygge ved at kontakte familien.

Svar: De hidtidige erfaringer fra erhvervsrettede ungdomsuddannelser viser, at familiesamarbejde kan skabe større tillid mellem familien, den unge og skolen. Tillid er afgørende i familiesamarbejde, fordi målgruppen kan have mistillid til samfundssystemet generelt.

2 Familierne

Familiernes betydning for fastholdelse i uddannelse

Unge klarer sig generelt bedre i skolen, hvis deres forældre har uddannelse og job. Blandt etniske minoritetsfamilier er der en større andel af forældre uden uddannelse og job end blandt danske familier. Det er derfor vigtigt, at der bliver gjort en ekstra indsats for, at de unge fra etniske minoritetsfamilier opnår støtte i deres uddannelsesforløb.

Grundlaget for familiesamarbejdet er familiens og skolens fælles interesse i at skabe et vellykket uddannelsesforløb for den unge. Familien er som regel meget bevidst om uddannelsens betydning. Valget af uddannelse kan være afgørende for familiens fremtidige status, og familien har derfor en klar interesse i den unges uddannelsesforløb. De fleste familier

er samtidig bevidste om den danske samfundsnorm om, at uddannelse er noget, der først og fremmest er den unges eget valg. Mange familier giver således også de unge frihed til selv at vælge samtidig med, at de tydeligt giver udtryk for deres forventninger og håb.

Forældrenes uddannelse	Andel af 25-årige uden ungdomsuddannelse (%)
Ingen uddannelse efter grundskolen	32
Faglig uddannelse	45
Gymnasieuddannelse eller KVU	7
MVU eller bachelor	13
Akademikere og forskeruddannede	3

25-ÅRIGE PR. 1.10.2006
IFØLGE LARS OLSEN 2008

” Som lærer fik jeg gennem familiesamarbejde et meget bredere perspektiv på eleverne. Personligt gav det mig en bedre forståelse for deres situation, og det betød, at jeg som person var lidt mere forstående over for deres udfordringer.”

OVAIS KHAWAJA, NIELS BROCK

Undersøgelser viser, at de unge i høj grad har et ønske om at følge familiens rådgivning, og at familiens forventninger udgør en væsentlig motivationsfaktor. Hermed bliver samarbejdet med familierne et vigtigt redskab i arbejdet med at få flere unge til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

” Samtlige unge fremhæver forældrenes opbakning og den tillid, de viser de unge, som afgørende for gennemførelsen af uddannelsen. Det er ikke en konkret og specifik interesse for de enkelte fag, der fremhæves, men i langt højere grad forældrenes generelle tillid og opbakning til den unges valg af uddannelse, der peges på som væsentlig.”

SUCCESSHISTORIER – FORÆLDRE I UDDANNELSER, 2008

Det er centralt, at forældrene forstår, at de spiller en vigtig rolle i den unges forsøg på at gennemføre en ungdomsuddannelse. Familiesamarbejdet skal derfor styrke forældrene i deres forælderoller.

” Hvis unge med anden etnisk baggrund end dansk fra uddannelsesfremmede hjem skal have succes i ungdomsuddannelserne, er forældre, familie og det nære netværk af stor betydning. Forældrene og andre omkring den unge behøver ikke nødvendigvis flotte flersprogede brochurer med detaljerede oplysninger om de enkelte uddannelser. Hvad der derimod er brug for er, at forældre og netværk bliver bevidste om den store betydning, de har for den unge, og at de, hvis der er behov for det, hjælpes med og styrkes i deres roller, så de bedre formår at være til stede i den unges liv, at skubbe på, bakke op og hjælpe den unge.”

SUCCESSHISTORIER – FORÆLDRE I UDDANNELSER, 2008

Mange etniske minoritetsfamilier er meget ambitiøse på deres barns vegne. Familiens forventninger til den unges uddannelsesvalg kan således adskille sig fra den unges interesser, ambitioner og kompetencer. Samarbejdet med familien giver mulighed for at afstemme familiens forventninger med den unges

”

Når skolen og forældre arbejder tæt sammen, så ved forældrene mere om, hvad vi laver. Så jeg synes, de skal blive ved med familiesamarbejdet som en fast ordning.”

ELEVUDTAELSE

Det lykkes for 59 procent af de 15 - 29-årige efterkommere af flygtninge og indvandrere at blive bedre uddannet end deres forældre. Det samme lykkes for 35 procent af de jævnaldrende med etnisk dansk baggrund.

kompetencer og interesser og give den unge en sammenhængende og entydig rådgivning.

Familierne ønsker at samarbejde

Nogle vejledere finder det vanskeligt at etablere et samarbejde, fordi de familier, det er vigtigst at få kontakt med, kun sjældent møder op på skolerne. Familiernes begrænsede fremmøde til arrangementer på skolen kan tolkes som en manglende vilje til at involvere sig. Denne fornemmelse af manglende engagement kan få vejlederne til at opgive familiesamarbejdet.

Men familierne er i høj grad engagerede i de unges uddannelsesforløb. I en undersøgelse af vejledningsforløb med etniske minoritetsforældre, udarbejdet af Rambøll Management i 2005, fremgår det, at etniske minoritetsfamilier har langt større ambitio-

ner på deres børns vegne end danske familier. De er bekymrede for deres børns fremtid, taler ofte med børnene om det og føler sig langt fra altid klædt på til at hjælpe dem. Etniske minoritetsforældre ønsker derfor ofte at involvere sig mere i børnenes uddannelse gennem samtaler med lærere og vejledere.

Når samarbejdet - på trods af familiernes ønske om at involvere sig - ikke altid lykkes, kan det blandt andet skyldes, at familierne støder på barrierer i form af mangel på tid, penge, børnepasning eller transport. Det kan også være et spørgsmål om, at forældrene ikke føler sig trygge ved at møde op på skolen på grund af, at de ikke taler dansk, eller at de er usikre på, hvad der skal foregå til mødet. Erfaringer viser desuden, at forældre med en begrænset skolebaggrund kan føle, at de ikke har noget at bidrage med. Disse forhindringer kan ofte nedbrydes ved en målrettet indsats fra skolen.

Manglende engagement?

Indvending: De etniske minoritetsfamilier er ikke engagerede i deres børns uddannelse og ønsker ikke at samarbejde med skolen.

Svar: Mange undersøgelser og praktikeres erfaringer viser, at etniske minoritetsfamilier er mindst lige så engagerede i børnenes uddannelse som andre danske familier. Men de har behov for og ønske om en personbåret kommunikation med skolen.

” Mine forældre støtter mig. Men de har også lidt mistet håbet, og der er det rigtig godt, at vejlederen støtter mig og fortæller mine forældre, at de godt kan tro på det, fordi jeg nok skal gøre det godt denne gang.”

ELEVUDTAELSE

Uddannelsesvalget er et familieanliggende

Store beslutninger såsom uddannelsesvalg er ofte et familieanliggende i de etniske minoritetsfamilier, der er præget af en kollektivistisk familiestruktur, hvor familiebegrebet omfatter flere end blot forældre og søskende (Multikulturel vejledning, 2002). Denne familiestruktur kan blive udfordret i mødet med det danske samfund, som i højere grad er præget af individualisering. Men det er helt afgørende for den unges mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse, at familien kender og har fuld tillid til det uddannelsesforløb, den unge er i gang med. Det er dette kendskab og denne tillid, hjemmebesøg kan medvirke til at opbygge.

I kollektivistiske familier står det enkelte medlem sjældent alene. Ethvert medlems handlinger og holdninger har betydning for hele familien. Hvis den

unge har succes i skolen, nyder hele familien godt af den anerkendelse, som følger af den unges succes. Omvendt påføres familien skam, hvis den unge klarer sig dårligt i skolen eller er kriminel.

Det kan være en stor udfordring for unge med en kollektivistisk familiebaggrund at frigøre uddannelsesvalget fra de familiemæssige forhold og tage selvstændige valg. Når familiens status er så afhængig af, om det lykkes den unge at få et velanset job, kan den unge blive så fokuseret på uddannelsesmålet, at han/hun risikerer at overse sammenhængen mellem sine nuværende kompetencer, indsats og fremtidige muligheder.

Nogle familier udtrykker meget eksplicit, hvilke uddannelsesmål de har på den unges vegne. Samtidig viser erfaringer også, at de etniske minoritetsfamilier er bevidste om, at de lever i et samfund med nye muligheder, og at de er åbne over for at sætte nye mål, hvis de får kendskab og tillid til dem.

Familiernes roller

Alle forældre ønsker det bedste for deres børn, og specielt etniske minoritetsforældre har store ambitioner på deres børns vegne. Familiernes støtte og opbakning spiller derfor en central rolle for de unges forudsætninger for at gennemføre uddannelsesforløbet. Men det kan være svært for en del etniske minoritetsforældre at forstå, hvilken rolle de spiller i deres børns uddannelsesforløb. Mange har måske valgt at overdrage ansvaret helt til skolen. Det kan derfor være nødvendigt at gøre forældrene opmærksom på, hvor vigtigt det er, at de støtter de unge i deres uddannelsesforløb.

Det er ganske enkelt svært at løse nogle af de helt centrale frafaldsproblematikker, som for eksempel konflikter på hjemmefronten, problemer med at møde til tiden og stort fravær, uden familiernes støtte. Men familierne kan kun tage medansvar for de unges uddannelsesforløb, hvis de har indblik i forløbet og i hvordan den unge klarer sig i skolen.

De unge opfører sig ofte anderledes i skolen end hjemme, og det kan være svært for familierne at finde ud af, hvordan de unge opfører sig uden for hjemmets rammer. Information om den unges uddannelsesforløb og familiens mulighed for opbakning er således et centralt element i familiesamarbejdet.

Familiemedlemmerne fungerer på mange måder som rollemodeller for de unge, og skolerne er i høj grad afhængige af deres indsats. Familiernes styrke er først og fremmest, at de i forhold til de unge kan:

- give kærlighed/selvverd
- give værdier/holdninger
- hjælpe med personlige og sociale udfordringer
- vejlede om valg
- introducere til samfundet
- skabe livsrytme
- få den unge op om morgenen
- hjælpe til økonomisk ansvarlighed

Familiesamarbejdet kan bekræfte familierne i, at de på alle disse områder har afgørende betydning og ikke kan erstattes af skolens indsats.

Ide: Gør det selv-kurser

Forsøg at gøre aktiviteterne på skolen mere håndgribelige ved at lave et "gør det selv"-kursus for forældrene i det faglige område, som den unge uddanner sig inden for. Derved kan både det faglige indhold, metoder og mål præsenteres på en måde, der er umiddelbart tilgængelig for alle. Målet med sådanne kurser er at skabe en fælles forståelsesramme for forældrenes samtale med de unge om deres uddannelse.

3 Samarbejdet

Aktiviteter på skolen

Der er god grund til at involvere forældrene i skolens aktiviteter. Eleverne klarer sig nemlig fagligt bedre, når skolen og familierne konsekvent arbejder med fælles mål. Familiesamarbejde erstatter aldrig god undervisning, men den viden, forældre har, er værdifuld og kan forbedre de unges mulighed for læring, hvis lærere og vejledere anvender den til at tage udgangspunkt i de unges forudsætninger.

Undersøgelser peger på, at eleverne klarer sig bedre, hvis forældrene besøger skolen, og i forhold til udsatte familier er der større succes med at få forældrene til at besøge skolen, hvis hjemmebesøg er en del af familiesamarbejdet.

Forudsætningerne for at få familierne til at møde op til aktiviteter på skolen er, at de føler sig trygge, forstår det sprog, der anvendes og får en forståelse for, at de spiller en central rolle i forhold til, at de unge gennemfører uddannelsen. Aktiviteterne skal være meningsfulde og kommunikere skolens regler og forventninger til både de unge og familierne. Invitationer bør udsendes af en autoritetsperson på skolen og beskrive formålet klart og tydeligt, da der ikke må herske tvivl om formålet med og vigtigheden af aktiviteterne.

Succes med forældremøder på skolen

Det kan lade sig gøre at få forældrene til at deltage i aktiviteter på skolen. Produktionshøjskolen i Brøndby har gode erfaringer med at invitere forældre til møde på skolen - det gælder både forældre med etnisk dansk baggrund og etnisk minoritetsbaggrund.

Forældrene bliver inviteret enten på deres eget initiativ, fordi der er noget, de gerne vil drøfte vedrørende deres barns videre uddannelse, eller på skolens initiativ, hvis der er barrierer, der hindrer elevens progression. Det er endnu ikke sket, at forældre har takket nej til en invitation eller er udeblevet. Forældrene inviteres ved, at vejlederen ringer til dem og taler med dem om formålet med at mødes. Ofte føler forældrene sig hægtet af og perifere i den unges liv og er bange for at "blande sig", fordi deres barn afviser dem. Vejlederen kan gennem sin henvendelse være med til at give forældrene deres betydningsfuldhed tilbage.

Møderne har form som skole-hjem-samtaler, og der er fokus på, at der skal foreligge en løsning eller en aftale før mødet ophæves. Mødet bliver indledt med at spørge den unge og forældrene, hvad de håber at gå ud ad døren med, når mødet er slut. "Jeg kan ikke skabe mirakler, men jeg kan få dem til at tale sammen," siger vejleder Kirsten Frederiksen om møderne. Hun påpeger, at det at skabe et samtalerum for forældre og unge giver forældrene en bedre mulighed for at støtte deres børn.

Det er Kirsten Frederiksen's oplevelse, at samtalerne hjælper med at fastholde de unge på produktions-skolen, men også senere i uddannelsessystemet. "Skolen er ikke bange for at være en autoritet - og netop en autoritet, ikke autoritær," siger hun og forklarer, at det handler om, at det er hende, der sætter rammerne for samtalen. Det har en god effekt på forældrene og er med til at skabe tillid mellem skolen og hjemmet.

Hvis det ikke lykkes at få familierne til at møde op på skolen, kan det være relevant at undersøge muligheden for at arbejde sammen med lokale klubber eller etniske minoritetsforeninger og eventuelt lade dem være tovholdere på nogle af aktiviteterne. Ligeledes kan det være hensigtsmæssigt at samarbejde med det lokale Jobcenter med henblik på at skabe arrangementer for forældre i aktivering.

Der hvor det ofte lykkes at få familierne til at deltage i familieorienterede aktiviteter på skolen, rummer metoderne:

Autoritet

- skolens medarbejdere påtager sig den autoritet, som mange etniske minoritetsfamilier forventer af skolen. Medarbejderne udstikker klare rammer for samarbejdet

Entydig kommunikation

- skolens henvendelser til familien er konkrete og kan ikke fortolkes på mere end en måde. Familiens modersmål anvendes så vidt muligt

Samarbejde

- der arbejdes sammen om den unges uddannelse som det fælles mål. Familien indgår som en samarbejdspartner, og der opbygges relationer mellem medarbejdere og familie. Familien kan bidrage til fællesskabet i forbindelse med skolens aktiviteter (f.eks. med madlavning)

Formål

- formålet med deltagelsen fremgår tydeligt af både invitation, indhold og aktiviteter, så deltagelsen bliver meningsfuld for familien

”Jeg kan lide at gå i skole, når sproget er enkelt og ikke med for svære ord – medmindre de er faglige.”

ELEVUDTAELSE

Ide: Orienteringsaften i etnisk minoritetsforening

Lav en orienteringsaften, hvor der orienteres om skolens uddannelser i samarbejde med en etnisk minoritetsforening. Find på kreative og praksisorienterede måder, hvorpå uddannelsernes indhold og mål kan formidles. Overvej om fagenes redskaber, billeder, video eller rollemodeller fra et fagområde kan bidrage til en praksisnær orientering. Arranger eventuelt et besøg i en virksomhed eller på skolens værksteder. Målet med sådanne orienteringsaftener er at sprede kendskabet til skolens uddannelser i det etniske minoritetsnetværk.

Forældremøde og hjemmebesøg

Både forældremøder på skolen og hjemmebesøg kan gennemføres med succes. CPH West har gennemført et pilotprojekt i to klasser og aflivet myten om, at forældre til unge med etnisk minoritetsbaggrund er ligeglade med de unges uddannelsesforløb og ikke møder op til arrangementer, der har med skolen at gøre.

I en klasse blev der indkaldt til forældremøde, og i en anden klasse blev der sendt et brev ud, hvori skolen inviterede sig selv på hjemmebesøg. Dagsordenen var i begge tilfælde meget enkel: Skolen ønskede blot at sige goddag til forældrene og få sat ansigt på de unges forældre og samtidig give dem mulighed for at få sat ansigt på lærerne.

Alle forældre i begge klasser deltog, og skolen oplevede efterfølgende, at forældrene tog det meget seriøst, når de blev kontaktet om forhold vedrørende de unge. Gennemførelsesprocenten for eleverne i de to klasser lå på 90. "Det er den positive kontakt til forældrene, der gjorde projektet til en succes", fortæller Jonna Gomez Vidal fra CPH West.

Sproget

At tage en uddannelse på et andet sprog end modersmålet er en udfordring, der kræver en ekstra indsats. Det gælder særligt ved overgangen mellem forskellige uddannelser, f.eks. fra grundskolen til en erhvervsuddannelse, hvor mængden af nye begreber pludselig bliver forøget.

Det er en udfordring for alle at skulle forholde sig til en helt ny begrebsverden, men det er ekstra udfordrende for unge med et andet modersmål. Det kan være relevant at gøre opmærksom på dette forhold ved samtaler med familierne.

I familiesamarbejdet kan det være en barriere, hvis forældrene kun har begrænsede forudsætninger for at gennemføre en samtale på dansk. Når dette er tilfældet, er det altid vigtigt at sikre sig, at det er lykkedes at skabe forståelse hos forældrene. Særligt i de tilfælde, hvor der ikke anvendes tolk, kan det være vigtigt at stille afklarende spørgsmål som

” Når man møder eleverne hjemme hos dem selv, skaber det en helt anden form for tillid, som ikke kan skabes gennem et møde på skolen. En af eleverne udtalte blandt andet, at jeg jo har været hjemme i deres intime sfære, og det giver en helt anden form for respekt fra elevens side, fordi jeg har mødt deres familie.”

OVAIS KHAWAJA, NIELS BROCK

opfølgning på samtalen. Forældrenes accept af en aftale betyder ikke nødvendigvis, at de har forstået den. Det kan blot være et udtryk for, at de ønsker at være imødekommende og høflige.

Hvis forældrene kun taler lidt dansk, bør der bruges tolk, når skolen eller familien har et vigtigt budskab, eller hvis der ligger en konflikt til grund for samtalen. Tolke gør det lettere at formidle informationer, og de kan sikre en dialog, hvor familien ikke bliver begrænset i deres muligheder for at udtrykke sig. Når der anvendes tolk, skal der afsættes ekstra tid til samtalen, og det kan være hensigtsmæssigt at introducere tolken til samtaleformålet før mødet. Tal direkte til familien, undlad at drage tolken med ind i samtalen og undgå ordsprog og ironi.

Tolken skal være professionel. Den professionelle tolk forventes at overholde sin tavshedspligt og forholde sig neutral og skal af hensyn til familien være uden for familiekredsen i bredeste forstand. Vær opmærksom på, om tolken behersker de fagspecifikke termer, og hvilken dialekt han/hun eventuelt taler.

Få yderligere anbefalinger vedrørende brug af tolk i Integrationsministeriets Tolkeguide, Håndbog om tolkning i den kommunale indsats, 2008.

Hjemmebesøg

Etniske minoritetsfamilier er lige så forskellige fra hinanden som danske familier. De har dog nogle fællestræk, der gør det særlig oplagt at tage på hjemmebesøg hos disse familier. Langt de fleste etniske minoritetsforældre anskuer hjemmebesøg som et udtryk for imødekommenhed og udtrykker en selvfølgelig interesse i at modtage besøg. De praktikere, der har arbejdet med hjemmebesøg, har gode erfaringer med udbyttet af netop denne type samarbejde.

Det er vigtigt at være bevidst om hensigten med et hjemmebesøg. Hensigten kan for eksempel være at skabe en positiv relation, at løse en konflikt, at informere eller at få familien til at besøge skolen. Mange familier vil som udgangspunkt forvente, at

Social kontrol?

Indvending: Familiesamarbejde er udtryk for social kontrol med samfundets mest udsatte grupper.

Svar: Udgangspunktet for familiesamarbejde bør ikke være konflikter eller problematikker. Det bør derimod være en generel forventning om, at familierne ønsker at deltage aktivt i de unges uddannelsesforløb.

Familiesamarbejdet kommunikerer som et selvfølgeligt tilbud, men gennemføres kun, hvis familien indvilliger deri.

der ligger en konflikt til grund for en henvendelse og vil være på vagt over for, om vejlederen er kommet for at kontrollere, kritisere eller irettesætte dem. Derfor er det en god ide, at det ved såvel telefonisk henvendelse som ved hjemmebesøg ganske tidligt i samtalen fremgår, hvad der er hensigten med mødet.

Indgangsvinklen bør altid være et ønske om at samarbejde med familien og anvende familiens ressourcer positivt for at nå det fælles mål om uddannelse af den unge. Anerkendelse er således en grundlæggende forudsætning for samarbejdet, og familiens traditioner, religion, kultur, adfærd og holdninger skal i videst muligt omfang respekteres. Kontrol eller kritik bør aldrig være indgangsvinklen til et hjemmebesøg. Heller ikke selv om besøget skyldes en konflikt.

Af effekt- og ressourcemæssige årsager er det ikke hensigtsmæssigt at gennemføre hjemmebesøg hos alle unge. Hjemmebesøg vil ofte gøre den største forskel hos de unge, der har den største risiko for

frafald, da anerkendende relationer er forudsætningen for positive forandringer hos disse unge.

Før hjemmebesøget

Indled altid samarbejdet med at orientere den unge om ønsket om at besøge familien. Uanset om de unge er over eller under 18 år, bør man have deres accept af, at familien inddrages. Denne accept skal foreligge skriftligt, når de unge er over 18 år. Mange af de unge vil modtage en sådan orientering og anmodning med forbehold, da de kan frygte, at vejlederen vil omtale dem kritisk eller afsløre elementer fra deres liv, som de ikke ønsker, at familien skal få kendskab til. Men hvis tilbuddet om hjemmebesøg gøres til en integreret del af uddannelsesforløbet, og formålet kommunikerer klart og konstruktivt, så viser erfaringen, at de fleste unge vil tage imod dette tilbud.

”

Alle forældre var glade for tilbuddet og tog det som et bevis på, at skolen interesserede sig for dem. Det virkede effektivt både til bekæmpelse af frafald og fravær, og som kompetenceudvikling af lærerne har det fungeret fabelagtigt og langt bedre end kurser.”

KIRSTEN NØHR, SYDDANSK ERHVERVSSKOLE

Besøg i hjemmet?

Indvending: Jeg ville da ikke bryde mig om, at få besøg af en offentlig myndighedsperson i hjemmet.

Svar: Mange praktikere oplever, at de etniske minoritetsfamilier er meget gæstfrie og glæder sig over, at skolen viser imødekommenhed.

For at være klædt godt på til hjemmebesøget og samtidig inkludere den unge kan man forud for besøget spørge ind til, om der er nogle ting, man skal være opmærksom på ved hjemmebesøget. Før besøget kan det også være relevant at undersøge, hvilke ressourcer - f.eks. studievejleder, praktikvejleder, psykolog eller lektiehjælp - der eventuelt kan indgås aftale med familien om at bringe i spil. Nogle familier vil ikke være i stand til at hjælpe de unge med lektier. Derfor er det vigtigt at kende til mulighederne for lektiehjælp. Det kan også være relevant at orientere sig hos faglærerne om den unges faglige standpunkt, adfærd på skolen og fremmøde. Familien vil altid være interesseret i at få en tilbagemelding om den unges faglige standpunkt.

Forsøg så vidt muligt at få både den unge og begge forældre til at deltage i mødet, så de har den samme referenceramme for deres efterfølgende samtaler. Vær derudover opmærksom på, at både søskende, bedsteforældre og andre familiemedlemmer kan være til stede under besøget. Det kan være en fordel, da det ikke blot er forældrene, men ofte

hele familien bestående af forældre, søskende og andre familiemedlemmer, der har indflydelse på den unges uddannelsesforløb. I så fald kan det være hensigtsmæssigt at kvalificere ikke blot forældrene men hele familien til at vejlede den unge. Hvis et emne bør drøftes i en mindre kreds, kan udvalgte familiemedlemmer eventuelt inviteres til et efterfølgende møde på skolen.

Familierne har ofte et stort netværk, som både støtter dem og holder øje med, hvordan det går deres børn. I forhold til dette netværk er det vigtigt, at hjemmebesøg og andre tilbud til familierne fremstår som et naturligt samarbejde og ikke som et særligt tilbud. Hvis der anlægges et resourcesyn på familierne, så er hjemmebesøget ikke et tilbud om ekstra hjælp men en invitation til samarbejde.

Selvom målgruppen er de unge, der har den største risiko for frafald, så er hjemmebesøget blot en metode i det samarbejde, som skolen forventer med alle familier. Samarbejdet kan derfor kommunikeres som en naturlig del af uddannelsesforløbet, og hjemmebesøget er en metode til at iværksætte samarbejdet.

” Min erfaring er, at mange af forældrene ikke ved, hvad de unge laver. De savner ofte en kontakt til skolen. Det gælder især i forhold til de svage elever, hvor forældrene ikke kender til karakterskalaen og derfor ikke forstår de oplysninger, de unge kommer hjem med.”

OVAIS KHAWAJA, NIELS BROCK

Hjemmebesøg for nystartede elever

Familiesamarbejde med hjemmebesøg kan skabe gensidig forståelse. Århus tekniske Skole påbegyndte i 2006 hjemmebesøg for nystartede elever med det formål, at forældrene blev præsenteret for den uddannelse, deres søn eller datter er begyndt på.

Hjemmebesøgene foregår som udgangspunkt ved skolestart, men gennemføres også, når skolen vurderer, at det er frugtbart. Samtalerne hjælper forældrene til at få afstemt deres ambitioner på den unges vegne og forbedrer deres muligheder for at bakke op om den unge. ”Det hjælper, når vi får forklaret dem, at der også er mulighed for videreuddannelse eller for at blive selvstændig, når man er mekaniker,” forklarer Sussie Jensen fra Århus Tekniske Skole.

Det er skolens indtryk, at hjemmebesøgene har en positiv effekt på gennemførelsesprocenten, og at de unge er glade for ordningen, der også medvirker til at nedbryde nogle mere generelle fordomme fra både skolens og forældrenes side.

Det første besøg

De etniske minoritetsfamilier udviser generelt stor gæstfrihed. I de fleste tilfælde kræver det kun et telefonopkald at arrangere besøget i hjemmet. Som mandlig vejleder kan der være problemer med at besøge familien alene, hvis ikke faderen er hjemme. I nogle tilfælde kan det derfor være hensigtsmæssigt, at skolen er repræsenteret ved begge køn. Vejlederen kan da medbringe den unges kontaktlærer, faglærer eller mentor.

Formålet med det første hjemmebesøg er først og fremmest at skabe en personlig relation. Derfor kan det som regel foretages uden tolk. Besøget bør finde sted før eventuelle konflikter begynder at opstå. Når man træder ind i hjemmet, bør man udvise almindelig høflighed og vise respekt for familien. Vær bevidst om, hvilke signaler påklædningen sender. Vis respekt for familien ved ikke at møde op med en påklædning, der kan opleves stødende.

Forslag til dagsorden for første hjemmebesøg:

- a) Præsenter dig (funktion på skolen, uddannelse og evt. baggrund og familieforhold)
- b) Fortæl hvad formålet med mødet er
- c) Spørg ind til familien (oprindelse, familieforhold, uddannelse/arbejde)
- d) Eventuel information
- e) Aftal fremtidig kontakt

” Vejlederen støtter mig. Hvis han ikke havde været på, så havde jeg ikke været lige så meget i skole. Så havde jeg pjækket, ligesom jeg gjorde i folkeskolen, og så stopper jeg lige pludselig. Bare det at der er en, der ringer og lige viser lidt interesse, er vigtigt.”

ELEVUDTALELSE

Indled gerne dialogen ved at vise interesse for familiens situation og spørg høfligt ind til, hvordan det går. Formuler så klart som muligt, hvordan familien kan hjælpe den unge gennem uddannelsestiden, og tydeliggør skolens forventninger og krav vedrørende læring, adfærd, arbejdsformer, samarbejde og ansvarsfordeling. Skolen har hovedansvaret for uddannelsen, og forældrene har hovedansvaret for opdragelsen.

Samtalens indhold

Det er vigtigt at skabe et klart billede af uddannelsesforløbet og skolens opgaver i relation hertil. Medtag eventuelt en oversigt over uddannelsens opbygning, en kalender med oplysninger om ferier og fridage, fotografier af skolen og andre materialer, der kan belyse emnerne i samtalen. Men det er lige så vigtigt at skabe et klart billede af familiens opgaver. Fortæl dem om, hvordan de kan støtte op om den unges uddannelsesforløb og netværkets

værdifulde betydning, når den unge skal finde en praktikplads. Omkring halvdelen af danske virksomheder søger efter arbejdskraft blandt personer, de kender i forvejen.

Uanset om familien taler dansk i hjemmet eller ej, er det en god ide at understrege, at det er vigtigt, at de taler om og forholder sig til de ting, der rører sig i samfundet. Hvis forældrene skaber en aktiv familiekultur med engagement i samfundsforhold, så vil deres børn have lettere ved at klare sig. Hvis der er behov for det, kan det være hensigtsmæssigt at orientere familien om det lokale foreningsliv og opfordre dem til at søge information om aktuelle samfundsforhold, så de kan støtte de unge i deres uddannelsesforløb. Henvi eventuelt til www.finno.dk som et relevant sted at søge oplysninger om danske samfundsforhold på modersmålet.

Det er også en god ide at gøre opmærksom på, at det er vigtigt, at de unge deltager i skolens sociale arrangementer, da de derigennem kan lære at begå sig socialt og udvikle værdifulde relationer til de

”

Der var mange forældre, der ikke troede, det var prestigefyldt at gå på en handelsskole. Derfor var det vigtig at få forklaret forældrene, hvad man kan bruge uddannelsen til.”

OVAIS KHAWAJA, NIELS BROCK

andre elever. Relationer de har brug for, når de i dagligdagen skal løse faglige opgaver i samarbejde med andre elever. Forældrene skal vide, at de unges sociale netværk og trivsel på skolen har afgørende betydning for deres muligheder for at gennemføre uddannelsen.

Samtalen med familien kommer let til at handle om meget andet end uddannelsen. Det kan gavne relationsdannelsen, men man skal dog være tilbageholdende med at berøre politiske emner, idet disse risikerer at afspore samtalen og fjerne fokus fra familiens konkrete situation.

Vær ikke bange for at spørge ind til forskellige forhold i løbet af samtalen, men vær dog opmærksom på eventuelle tabuer. Sørg for, at familien får mulighed for at fortælle om deres forventninger, håb og undren. Lyt og vær ikke bange for stilheden. Pauser giver mulighed for eftertænkning. De skal være der for at give familien mulighed for at tage initiativ, men bliver de for lange, kan de skabe utryghed.

Blandt mange familier forventes vejlederen at være en autoritet. Optræd derfor med venlig autoritet og rådgiv gerne konkret. Familien skal opleve, at det er vigtigt at kende vejlederen, og at denne er en autoritet på skolen. Det er vigtigt at svare konkret og præcist på familiens spørgsmål. Giv tydeligt udtryk for skolens krav og anvis, hvordan familien kan bidrage til at imødekomme disse krav.

I forbindelse med konflikter kan det være relevant at spørge ind til, hvordan familien almindeligvis løser problemer. Familiesamarbejdet giver på denne måde mulighed for at søge løsninger sammen med og ikke i opposition til familien. Vær opmærksom på og erkend egne grænser. Vejlederen kan hverken løse den unges eller familiens problemer, men kan være med til at finde en vej frem. Vejen består ofte af små skridt med mange kompromiser undervejs.

Vejlederen kan komme i situationer, hvor han/hun skal mediere mellem den unge og familien. I sådanne situationer må vejlederen forholde sig neutral og lade parterne selv komme med forslag til løsning på konflikten. Målet bør altid være, at både den unge og familien efter mødet oplever sig som vindere og føler deres behov og interesser tilgodeset. Det kan være nødvendigt for familien at indgå simple aftaler om, hvordan hverdagen skal fungere for at oprette eller vedligeholde en god indbyrdes relation, der kan styrke den unges koncentration omkring uddannelsesforløbet.

” Hvis familiesamarbejdet virkelig skal fungere, skal det ind i kulturen som en naturlig del af skolens tilbud.”

KIRSTEN NØHR, SYDDANSK ERHVERVSSKOLE

Konfliktløsning?

Indvending: De unges frigørelse fra familien er naturlig og skal støttes.

Svar: Konflikter med familien er ofte helt centrale for de unges manglende evne til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Brud med familien risikerer at sende de unge ud i ensomhed og uoverskuelige konflikter. Men det vil ofte være muligt for de unge at forhandle sig frem til kompromiser med familierne. Disse kompromissøgende løsninger kan skolen understøtte.

4 Skolerne

Skoleledelsen skal gå foran

God kontakt til familien er ofte meget tidskrævende, og en del af arbejdet kan ligge uden for normal arbejdstid. Derfor er det helt nødvendigt, at skolens ledelse bakker op om familiesamarbejdet. Hvis familiesamarbejdet kun bakkes op af ildsjæle, vil det have en positiv effekt i en periode, men det vil være vanskeligt at fastholde i det lange løb. Skoleledelsen må gå foran og prioritere familiesamarbejdet både i forhold til skolens værdier og i praksis, hvis arbejdet skal lykkes.

Det er vigtigt at formidle uddannelsens formål, organisering, indhold og metoder på en forståelig måde til de unge og deres familier. Skolens forvent-

ninger til de unges studieadfærd og familiens støtte skal ligeledes kommunikeres klart. Skoleledelsen må tage stilling til, hvilke midler og medier der skal tages i anvendelse for at sikre forståelsen hos modtagerne. Ligeledes må skoleledelsen tage stilling til, hvilke aktiviteter der skal iværksættes på skolen, og hvordan udvælgelsen af de familier, det er mest hensigtsmæssigt at besøge, skal foretages.

I praksis kan der være behov for kompetenceudvikling af centrale medarbejdere. En afgørende forhindring for at få familiesamarbejde til at lykkes kan være manglen på instruktion til lærerne i, hvordan man gennemfører det i praksis.

Familiesamarbejdet kan med fordel gøres til en del af skolekulturen, så de nødvendige ressourcer bliver afsat, og arbejdet gøres til en helt naturlig del af opstartsproceduren. Skolen kan eventuelt indgå samarbejde med eksterne samarbejdspartnere, som allerede har kontakt til de unge og/eller deres familier. Disse samarbejdspartnere kan være væresteder, jobcentre, etniske minoritetsforeninger eller andre

”

Jeg tror også, at den tillid, der blev skabt mellem mig og eleverne, betød, at jeg kunne tillade mig at henvende mig til forældre eller pårørende, hvis jeg fornemmede, at eleven så lidt ked ud af det. Det betød, at der blev skabt en relation mellem mig og forældrene, hvor eleven var det centrale omdrejningspunkt.”

OVAIS KHAWAJA, NIELS BROCK

Troværdighed?

Indvending: Generations- og kulturkonflikter gør det umuligt på en troværdig måde at involvere sig med både de unge og familierne.

Svar: Troværdighed kræver integritet og entydig kommunikation. Det er vigtigt at gøre opmærksom på, hvad man må, vil og skal udtale sig om til begge parter og aldrig bryde disse rammer. Derved kan man på en troværdig måde inddrage familien og give begge parter et værdigt modspil.

skoler, som for eksempel kan bidrage med mentorer eller vejledere, der kan fungere som eksterne fastholdelsesmedarbejdere. Der kan være både ressourcemeæssige og menneskelige fordele ved at benytte sig af allerede eksisterende relationer.

Det anbefales ligeledes, at skolen bevidst arbejder med, hvordan de unge og deres familier omtales på skolen. Hvis man definerer familierne eller de unge negativt, er det yderst vanskeligt at skabe integrerende processer. Tal derfor så vidt muligt positivt om familierne og de unge med kollegerne og tag udgangspunkt i deres ressourcer.

Den professionelle vejleder

Den professionelle vejleder arbejder intentionelt og reflekterende. Men i hverdagens praksis er det ikke altid muligt at analysere sig frem til en god løsning,

og vejlederens handlinger er altid i et vist omfang bestemt af ubevidste mønstre. Det er derfor nødvendigt, at vejlederen med jævne mellemrum træder lidt til side og genovervejer egen praksis omkring samarbejdet med de unge og deres familier.

Samarbejdet mellem vejlederen og familien er grundlæggende ulige, da vejlederen gennem sin funktion optræder som en autoritet fra skolen. Relationen mellem vejlederen og familien adskiller sig også fra private relationer, idet den er etableret med et bestemt formål. Det er vejlederens ansvar at opfylde formålet med og vise hensyn i dialogen. Vejlederen skal således være i stand til at reflektere over sin egen praksis og lade det professionelle overblik dominere frem for private følelser og forsvarsreaktioner.

Den magtposition, som vejlederen besidder i kraft af sin funktion, fordrer en særlig etisk forpligtelse. Målet med familiesamarbejdet er at fremme den unges faglige udvikling ved blandt andet at imødegå eventuelle konflikter. Derfor må vejlederens position

Tavshedspligt

Vær opmærksom på, at oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, herunder oplysninger om race, religion og hudfarve, om politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold samt oplysninger om helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende, ifølge forvaltningsloven ikke må videregives til en anden forvaltningsmyndighed.

aldrig anvendes negativt til for eksempel at kontakte familien uden den unges accept. Vær altid bevidst om, at både familien og den unge skal være samarbejdspartnere.

Det er vigtigt, at vejlederen anerkender familiens værdier. Anerkendelse kræver ikke enighed, men en accept af og respekt for andres integritet. Hvis udgangspunktet for en vejledning af familien er, at familien skal ændre sine værdier for at kunne støtte den unge, så er vejledningen i bedste fald nytteløs.

Hvis den personlige, sociale og uddannelsesmæssige vejledning og kontakten til familierne så vidt muligt varetages af den samme person, giver det mulighed for at skabe en tillidsfuld relation og sammenhængende kommunikation. Derfor skal vejlederen helst være en gennemgående person i familiens kontakt med skolen. Vejledere med etnisk minoritetsbaggrund har den fordel, at de som udgangspunkt fremstår mindre fremmede for familierne, og hvis de tilmed har samme etniske baggrund som familien, kan de have mange fælles referencer, som fremmer

en umiddelbar tillid. Det er dog ikke afgørende for muligheden for at skabe tillidsfulde relationer, at vejlederen har etnisk minoritetsbaggrund.

Tillid er forudsætningen for den anerkendende relation mellem vejlederen og familien, som er nødvendig for et konstruktivt samarbejde. Tilliden kan dog også medføre dilemmaer, hvis der er store konflikter i familien og både den unge og forældrene forventer, at vejlederen er på deres side. Vejlederen skal derfor altid være konsistent og ikke videregive fortrolige informationer til den anden part. I praksis betyder det, at der skal markeres tydelige grænser for, hvad vejlederen vil udtale sig om og deltage i både over for den unge og over for resten af familien.

Rammen for samtalerne skal gøres tydelig både over for den unge og familien. Vejlederen skal i den forbindelse gøre opmærksom på sin tavshedspligt i henhold til forvaltningsloven og eventuelt straffeloven og den udvidede underretningspligt, der følger af bekendtgørelsen om underretningspligt over for kommuner efter lov om social service. Information om udveksling af fortrolige oplysninger i forebyggende samarbejde om børn og unge kan findes i Socialministeriets Hvad må du sige?, 2005.

Nøglen til succes er forældresamarbejde

"Nøglen til succes er forældresamarbejde," konkluderer Lis Holm fra Århus Produktionsskole på baggrund af skolens erfaringer med familieorienterede aktiviteter.

Projektet "Flexible Veje" blev påbegyndt i januar 2007, og lige siden har alle elever, der er med i projektet, fået to personer (samt eventuelt tolk) fra skolen på hjemmebesøg inden skolestart. Det er lærere og vejledere, der gennemfører besøgene, og der er fokus på, at begge forældre møder repræsentanterne fra skolen.

Formålet er at give forældrene et kendskab til skolen og dens medarbejdere og samtidig give lærer og vejleder et billede af forældrenes ressourcer og muligheder for at støtte deres barn. Proceduren er, at forældrene kontaktes meget hurtigt ved elevens udeblivelse fra undervisningen eller andre problemer, og kan forældrene ikke træffes pr. telefon, kan en lærer eller vejleder tage hjem til forældrene og tale direkte med dem.

Der har også været indbudt til forældremøde, hvor forældrene får mulighed for at komme ind

og se skolen. Forældrene viser stor interesse for forældremøder og skolens værksteder, og skolen arbejder på at få oprettet en workshop, hvor elever og forældre kan arbejde sammen om en praktisk opgave.

Forælderrollemodeller har deltaget ved forældremøder og fortalt deres historie om, hvordan det har været at komme til Danmark uden at kende sproget og have et barn i det danske uddannelsessystem. Derudover er der blevet oprettet et netværk af "høvdinge", der er ressourcepersoner fra forældrenes egen sproggruppe, og som derved nyder en vis respekt. Disse høvdinge hjælper og vejleder de lidt mindre ressourcestærke forældre.

Alt i alt har forældresamarbejdet været meget succesfuldt, og det har vist sig, at elevernes sygefravær stort set forsvinder, når de selv og forældrene får en forståelse for vigtigheden af den unges fremmøde på skolen. Med det øgede fremmøde opnår den unge flere succesoplevelser, og det styrker deres læringsglæde, hvilket gør dem mere målrettede omkring deres uddannelse.

Underretningspligt

Vær opmærksom på, at der ifølge Bekendtgørelsen om underretningspligt over for kommunen er underretningspligt, når

- 1) barnet eller den unge har vanskeligheder i forhold til de daglige omgivelser, skolen eller samfundet eller i øvrigt lever under utilfredsstillende forhold,
- 2) der er behov for støtte på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, eller
- 3) forholdene hos vordende forældre giver formodning om, at barnet efter fødslen vil få vanskeligheder i forhold til de daglige omgivelser, eller i øvrigt vil leve under utilfredsstillende forhold.

Underretningspligten indtræder, når der ikke er rimelig mulighed for gennem egen virksomhed i tide at afhjælpe vanskelighederne, herunder gennem rådgivning og vejledning af forældrene og barnet eller den unge samt gennem dialog og samarbejde eventuelt med henblik på inddragelse af kommunen.

5 Værktøj

Sådan kan det gøres

Praktisk oversigt over hjemmebesøgets faser

Forberedelse af besøget

- Fortæl den unge om skolens familiesamarbejde, formålet med det og dit ønske om at besøge familien
- Udfyld samtykkeerklæring hvis den unge er over 18 år

Telefonopkald

- Fortæl forældrene, at du ønsker et møde med dem, hvor du vil fortælle om skolen og uddannelsen for at fremme den unges mulighed for at klare sig godt fagligt
- Lad familien bestemme, om mødet skal afholdes på skolen eller i hjemmet
- Aftal et tidspunkt for mødet
- Fortæl hvor længe du forventer, mødet varer og afsæt god tid

Redskaber til kontakt og samarbejde

- Hjemmebesøg
- Møde på skolen
- Telefonsamtale
- Kontakt via søskende
- SMS
- E-mail
- Brev

Redskaberne er nævnt i prioriteret rækkefølge, så de mest effektive metoder i familiesamarbejdet står øverst.

Fælles informationsmøder kan eventuelt afholdes i beboerhuse, klubhuse eller lignende steder i boligområder med mange etniske minoriteter.

Hjemmebesøg

- Husk materialer, der kan belyse emnet - gerne på familiens modersmål
- Brug tolk, hvis anledningen er en konflikt eller videregivelse af vigtig information
- Bank på døren præcist på det klokkeslæt, I har aftalt
- Tag bestik af situationen og optræd høfligt og respektfuldt
- Sæt dig der, hvor du bliver anvist en plads og tag imod det, der bliver serveret for dig. Hvis dine værter gerne vil byde dig noget, så spørg eventuelt efter et glas vand. Det vil alle have mulighed for at servere, og du stiller dem ikke i forlegenhed
- Afstem forventninger til mødet. Fortæl klart om hensigten med mødet
- Informer om eventuelle konflikter og fortæl, hvordan du forventer, forældrene reagerer i forhold til den unge. Vær bevidst om, at den unge kan risikere korporlig afstraffelse
- Spørg til familiens velbefindende og fortæl eventuelt om din egen familie

- Giv relevant information. Vis eventuelt nogle billeder af skolen og fra undervisningen
- Giv gerne konkrete anvisninger, men pas på med belæring. Hvis forældrene ikke har uddannelse og arbejde, kan de meget let føle sig nedgjort. Vær tydelig og undgå ironi
- Afslut med at opsummere eventuelle konkrete aftaler

Opfølgning

- Noter de konkrete aftaler til eget eller kollegers brug
- Informer relevante kolleger om konkrete aftaler og husk at holde dem
- Tal med den unge om samtalen eller mødets forløb

Forventninger til familien

- Familien står op sammen hver morgen og sørger for, at den unge kommer i skole til tiden
- Familien følger med i, hvornår den unge har ferier og fridage
- Familien møder op til arrangementer på skolen
- Familien sørger for, at den unge har ro til at lave lektier i hjemmet
- Den unge passer ikke søskende eller går til læge med familien i skoletiden
- Den unge deltager i arrangementer på skolen, da de er en del af uddannelsesforløbet

Det skal familierne vide

Relevant information til familierne

Primær information

Det vil som regel være relevant at informere familien om:

- skolens forventninger til familien/den unge
- skolens regler, inklusiv fraværsregler og advarselsprocedurer
- familiens rolle i den unges uddannelsesforløb
- mulighed for lektiehjælp
- uddannelsessystemets opbygning (anvend eventuelt "Forældreinformation om erhvervsuddannelserne i Danmark", Brug for alle unge, 2008)
- karakterskalaens opbygning
- den unges faglige standpunkt
- ferier og fridage (medbring evt. kalender til familien)

Sekundær information

Det kan være relevant at tale om:

- fordele ved uddannelse (højere status, højere løn og bedre muligheder for job)
- lønniveau i forskellige jobtyper
- vigtigheden af at deltage i fritidsaktiviteter og have fritidsjob (etniske minoritetsunge med fritidsjob gennemfører tre gange så ofte en erhvervsuddannelse sammenlignet med etniske minoritetsunge uden fritidsjob)

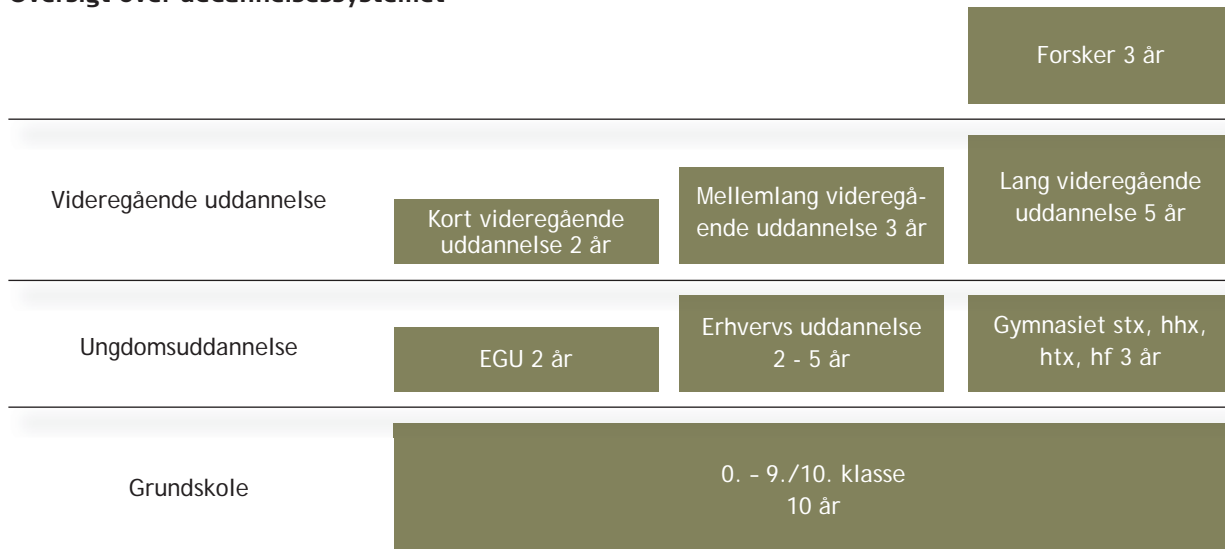
Uudtalte forventninger

Skolen kan have en række uudtalte forventninger, som det kan være vigtigt at sætte ord på. Disse forventninger kan være, at de unge skal:

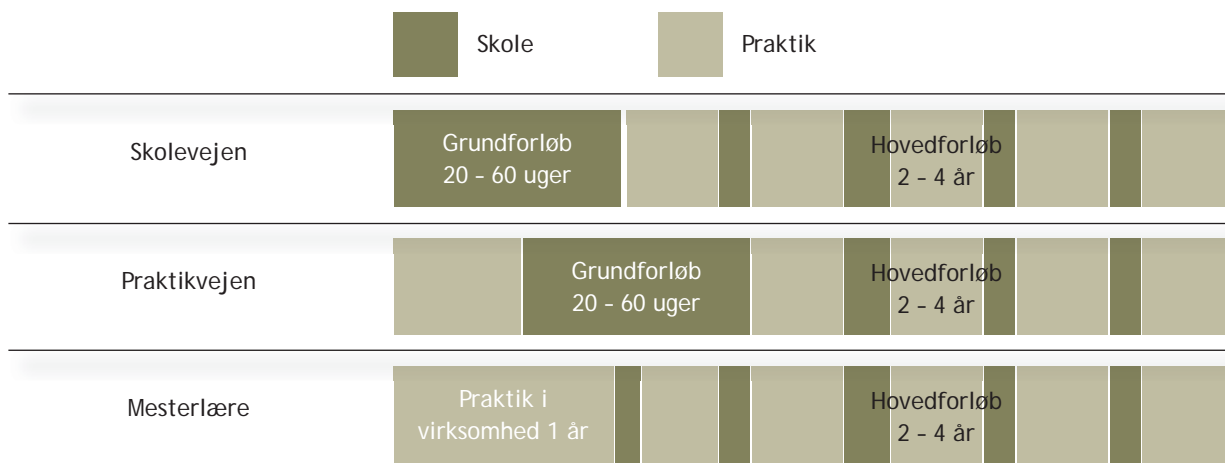
- deltage aktivt i undervisningen
- deltage aktivt i skolens sociale liv
- tale pænt til lærere og elever
- lave lektier
- møde til tiden hver dag
- møde veludhvilet

Oversigt over uddannelsessystemet

Erhvervsuddannelser

Udvalgte uddannelser og startløn

Det vil ofte være relevant at øge familiernes kendskab til uddannelsesudbuddet. Listen herunder er langt fra udtømmende, men den skal tjene til inspiration og til at sammenligne startlønniveauet inden for forskellige brancher. Løn og mulighed for videreuddannelse kan være vægtige argumenter for at overveje alternative uddannelsesmuligheder.

Uddannelse	Varighed	Videreuddannelse	Startløn
Tjener	3 år 4 mdr.	Serviceøkonom	19.730 kr.
Receptionist	2 år 4 mdr.	Serviceøkonom	20.078 kr.
Redder (ambulance)	2 år 7 mdr.	Ambulancebehandler	20.262 kr.
Kosmetiker	2 år 6 mdr.		20.350 kr.
Tandklinikassistent	3 år	Tandplejer	20.827 kr.
Vicevært	3 år 3 mdr.	Bygningskonstruktør	20.830 kr.
Kontorassistent	3 år	Markedsføringsøkonom	21.203 kr.
Finmekaniker	4 år	Maskinmester	21.311 kr.
Urmager	4 år	It- og elektronikteknolog	21.311 kr.
Sikkerhedsvagt	1 år 6 mdr.		21.427 kr.
Flymekaniker	4 år 5 mdr.	Diplomingeniør	21.465 kr.
Anlægsgartner	3 år 7 mdr.	Jordbrugsteknolog/landskabsarkitekt	21.754 kr.
SOSU-assistent	3 år 3 mdr.	Diakon	21.798 kr.
Industrislagter	3 år	Procesteknolog	22.700 kr.
Mejerist	3 år	Procesteknolog	22.733 kr.
Teknisk designer	2 år 5 mdr.	Bygningskonstruktør	23.343 kr.
Procesoperatør	4 år	Procesteknolog	23.534 kr.
Køletekniker	4 år	Maskiningeniør	23.637 kr.
Bager	3 år 7 mdr.	Procesteknolog	23.859 kr.
Glarimester	3 år 6 mdr.	Bygningskonstruktør/diplomingeniør	23.960 kr.
Pædagog	3 år gym. + 3 år 6 mdr.	Cand. Pæd.	24.024 kr.
It-supporter	2 år 6 mdr.	Diplomingeniør	24.576 kr.
Automatiktækniker	4 år	Diplomingeniør	24.714 kr.
Værktøjsmager	4 år	Maskinmester	24.881 kr.
Låsesmed	4 år	Ingeniør	24.881 kr.
Støberitekniker	3 år 6 mdr.	Diplomingeniør	25.015 kr.
Frisør	4 år		25.134 kr.
Automekaniker	4 år	Bilsagkyndig	25.215 kr.
Industritekniker	4 år	Maskinmester	25.480 kr.
Plastmager	4 år	Ingeniør	25.480 kr.
Cnc-tekniker	2 år 6 mdr.	Industritekniker	25.507 kr.
Beslagsmed	4 år	Diplomingeniør	25.805 kr.
Smed	4 år	Ingeniør	25.805 kr.
Beklædningshåndværker/ skrædder	3 år	Designeteknolog	25.905 kr.
Datatekniker	5 år	Diplomingeniør	25.919 kr.
Skibsmontør	4 år	Ingeniør	26.004 kr.
Skibsmekaniker	3 år 3 mdr	Skibsofficer	26.004 kr.
Ortopædist	4 år	Bandagist/diplomingeniør	26.199 kr.
Vvs-montør	4 år	Bygningskonstruktør	27.580 kr.
Elektriker	4 år	It- og elektronikteknolog	28.291 kr.
Bygningssnedker	3 år 6 mdr.	Bygningskonstruktør/diplomingeniør	28.724 kr.
Brolægger	3 år 8 mdr.	Bygningskonstruktør	28.981 kr.
Folkeskolelærer	3 år gym. + 4 år	Cand. Pæd.	30.623 kr.
Murer	3 år 8 mdr.	Bygningskonstruktør/diplomingeniør	30.728 kr.
Læge	3 år gym. + 6 år	Ph.d.	33.406 kr.

* Startlønnen kan variere

Kilde: www.ug.dk 2009

Mere information om uddannelse og job

- Find små film om mange forskellige uddannelser på www.hvadkanjegblive.dk
- Find alle de grundlæggende informationer om uddannelse og job på www.ug.dk

Litteratur

Family-School Partnerships

Issues Paper By Rob McConchie
Australian Council of State School Organisations 2004

Forældre og vejledning. Forældre til tosprogede børn

Rambøll Management for Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet 2005

Hvad må du sige?

Socialministeriet 2005

Metoder til styrkelse af samarbejdet med tosprogede forældre

Dansk Flygtningehjælp 2006

Multikulturel vejledning

Undervisningsministeriet 2002

Professionelt forældresamarbejde

Elsebeth Jensen & Helle Jensen
Akademisk Forlag 2007

På Bølgelængde - Metoder til dialog og samarbejde mellem tosprogede forældre og professionelle

Dansk Flygtningehjælp 2008

Skole-hjem-samarbejde som kulturel selvfølghed - en multisited etnografisk afdækning

Niels Kryger, Charlotte Palludan, Birte Ravn og Ida Winther
Danmarks Pædagogiske Universitetsskole 2008

Succeshistorier - forældre i uddannelser

International Innovationslegat (EIL) og CIRIUS, CPH West, Social- og sundhedsskolen København, Odense Tekniske Skole, Aarhus tekniske Skole 2008

Uddannelse til alle kræver opgør med uligheden

Lars Olsen
Fagbladet 3F juli 2008

Uddannelsesmønstret blandt mandlige nydanskere
 Belyst ved valg, værdier og normer
 LG Insight 2007

Ugebrevet A4
 8. årgang uge 08 - 2009
 Landsorganisationen i Danmark 2009

Undersøgelse af Forældre og vejledning
 Rambøll Management for Undervisningsministeriet og
 Integrationsministeriet (2004, 2005)

Unge på vej
 Materiale til forældremøder
 Undervisningsministeriet 2007

Vejleder-forældre-samarbejde
 - at udvide begrebet om forældreinddragelse i vej-
 ledningen
 Videnscenter for uddannelses- og erhvervsvejledning
 2008

Vejledning, etnicitet og køn - et litteraturstudium
 Sine Lehn, Diana Madsen og Aase Rieck Sørensen
 Center for ligestilling, Undervisningsministeriet 2005

**Virksomheders rekruttering - en undersøgelse af
 fremstillings og servicevirksomheder**
 Trine Filges, SFI - Det nationale forskningscenter for
 velfærd 2008

Tak til

Følgende har bidraget med praksiserfaringer:

Abdirashid, integrationskonsulent, Odense

Eigil Hansen, pensioneret vejleder, Odense

Jonna Gomez Vidal, CPH West, København

Kirsten Frederiksen, Produktionshøjskolen i Brøndby

Kirsten Nøhr, Syddansk Erhvervsskole

Lally Harpal Parwana, Rådet for etniske minoriteter, Rødovre

Lis Holm, Århus Produktionsskole

Marwan Youssef, Islamisk Social Service, København

Ovais Khawaja, Niels Brock, København

Steen Kuhlmann Johansen, Linie 10, Høje Taastrup

Sussie Jensen, Århus tekniske Skole

Kilde til elevudtalelser: Integrationsministeriet og LXP Consulting

Samtykkeerklæring

Uddannelsesinstitutionen anvender familiesamarbejde som metode til at forbedre elevernes muligheder for at gennemføre uddannelsen.

Formålet med familiesamarbejdet er at skabe overensstemmelse mellem familiens og skolens vejledning og støtte under uddannelsesforløbet.

Samarbejdet indebærer, at medarbejdere fra uddannelsesinstitutionen kan kontakte og informere familien om generelle og specifikke uddannelsesmæssige forhold i det danske samfund. Ligeledes indebærer samarbejdet, at medarbejdere fra uddannelsesinstitutionen kan kontakte de i denne samtykkeerklæring nævnte forældre i forbindelse med elevens fravær og andre forhold, som har betydning for uddannelsesforløbet.

Undertegnede:

Fulde navn: _____

Adresse: _____

CPR-nr.: _____

giver hermed samtykke til, at medarbejdere fra uddannelsesinstitutionen under mit uddannelsesforløb på denne uddannelsesinstitution kan kontakte og drøfte forhold, som har betydning for mit uddannelsesforløb med:

Forældres navne, adresser og telefonnumre: _____

Dato: _____

Underskrift _____

Denne samtykkeerklæring bortfalder ved uddannelsesforløbets ophør. Eleven kan til enhver tid tilbagekalde sit samtykke. En eventuel tilbagekaldelse skal skriftligt meddeles skolen.

Denne samtykkeerklæring er tilgængelig i wordformat på Brug for alle unges hjemmeside www.bfau.dk.

Denne håndbog introducerer familiesamarbejde med hjemmebesøg som metode til fastholdelse af unge i erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Håndbogen omhandler familiesamarbejde med alle familier, men sætter særligt fokus på samarbejdet med etniske minoritetsfamilier.

Der har på erhvervsrettede ungdomsuddannelser ikke været tradition for at inddrage familien i den unges uddannelsesforløb, da den unge er voksen og forældrene ikke længere anses som ansvarlige for den unge. Håndbogens budskab er, at familierne er en ressource, og at familiesamarbejde kan medvirke til øget gennemførelse af ungdomsuddannelserne.

Det overordnede formål med håndbogen er at klæde det pædagogiske personale på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser på til, at de unges familier inddrages som ressourcer i de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.

Målgruppen for håndbogen er lærere, vejledere og ledere på de erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Håndbogen indeholder konkrete anbefalinger til, hvordan familiesamarbejde med særlig fokus på hjemmebesøg kan gribes hensigtsmæssigt an. Anbefalingerne er baseret på en række positive praksiserfaringer med familiesamarbejde og hjemmebesøg fra erhvervsskoler og produktionsskoler.

ISBN 978-87-92522-76-4

9 788792 152276 4